

Opinie

N.B. Het kan zijn dat elementen ontbreken aan deze printversie.

Kansenongelijkheid: wat kan de leraar doen?

Onderwijsblog Bij het aankakten van de kansenongelijkheid in het onderwijs gaat het opvallend weinig over de rol van de leraar, schrijven *Kim Cordewener, Erik Meester en Robin van Rijthoven*. Vijf didactische handvatten voor de leraar.

🕒 23 april 2021 om 13:06 🕒 Leestijd 3 minuten

School in Haarlem.
Foto Koen Suyk / ANP 📷

atere selectie, minder spoorvorming in het voortgezet onderwijs, het zijn stelselwijzigingen waarmee [de Onderwijsraad de kansenongelijkheid wil reduceren](#). Alhoewel daar natuurlijk zeker wat voor te zeggen is, is het echter de vraag of dat de ‘grote oplossingen’ zijn. Want heeft later selecteren bijvoorbeeld wel zoveel zin als de gehanteerde didactiek in het onderwijs de kansenongelijkheid eerder vergroot? Dat de Onderwijsraad hier geen uitspraken over doet, is begrijpelijk: didactisch handelen is in Nederland een taboe vanwege de enorme vrijheid van onderwijs die wij ‘genieten’, een grondwettelijk overblijfsel van de verzuiling.

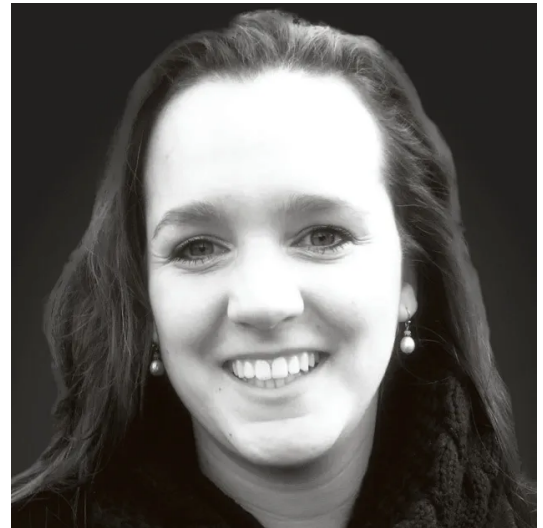
Dat taboe zal moeten worden doorbroken, willen we in Nederland werkelijk de kansenongelijkheid te lijf gaan. Op onze [volledig universitaire bacheloropleiding tot leraar basisonderwijs](#) (PWPO) geven wij onze studenten daarom de volgende inzichten mee.

1. De leraar is geen quizmaster

Een zeer gebruikelijke doch dubieuze praktijk waar we meteen afscheid moeten nemen is ‘vingers opsteken’. Veel vragen stellen is [een belangrijk element voor een goede les](#), maar let op: stel alleen vragen over inhoud die je eerder hebt onderwezen zodat alle leerlingen mee kunnen doen, bied denktijd zodat alle leerlingen nadenken en geef willekeurige beurten. Richt je de les in als een soort quiz waarbij je een beroep doet op de algemene kennis die leerlingen van thuis uit meebrengen, dan benadeel je de leerlingen die het qua algemene kennis vooral van school moeten hebben. Geef je steeds de beurt aan de slimmeriken die als eerste hun vinger opsteken, dan krijgt de rest geen kans.

2. Experts leren anders dan beginners

Experts leren onderzoekend en al discussiërend met vakgenoten. Ten eerste

omdat zij niet anders kunnen; zij hebben de grenzen van hun kennisdomein bereikt. Ten tweede beschikken zij over veel meer en [beter georganiseerde kennis dan leerlingen](#) in het funderend onderwijs. Toch is het nog altijd populair, met name bij de zaakvakken, om leerlingen onderzoekend te laten leren. Leerlingen worden hiermee in de rol van expert gezet. Dat vraagt, vooral van zwakkere leerlingen, vaak te veel van hun voorkennis en zelfregulerend vermogen.

Kim Cordewener, Erik Meester en Robin van Rijthoven zijn docenten van de opleiding Pedagogische Wetenschappen voor Primair Onderwijs aan de Radboud Universiteit.

Lees ook:

Ouders willen beste voor hun kind: het schaduwonderwijs floreert

3. Zorg voor rust in je klas

Rust en orde in de klas is niet alleen prettiger voor de leraar maar ook voor de leerlingen. Uit onderzoek weten we dat achtergrondgeluid en verstoringen van de les - wederom - met name zwakkere leerlingen benadeelt bij het leren. Daarbij gaat er vaak veel kostbare lestijd verloren in klassen waar de leraar continu de orde moet bevechten. Maak als team schoolbreed afspraken over gewenst gedrag, onderwijs dit expliciet en handhaaf het samen. Schoolleiders [vervullen een sleutelrol](#) in dit proces.

4. Spelend leren kent zijn grenzen

Spelen is van groot belang voor de ontwikkeling van kinderen. Maar spelend leren kinderen niet zomaar de alfabetische code of het decimale talstelsel ontcijferen. We weten dat het aanbieden van taal- en rekenonderwijs aan kleuters, natuurlijk

PRAAT MEE MET NRC

aangepast aan hun beperkte spanningsboog, sterk samenhangt met latere taal- en rekenprestaties. Letterkennis en het zogenoemde fonetisch bewustzijn zijn belangrijke voorspellers voor het vlot leren

lezen in groep 3, en kun je alvast in korte sessies (spelenderwijs) trainen in groep 1 en 2. Toch gebeurt dit op veel scholen niet uit angst voor eventuele negatieve gevolgen voor de sociaal-emotionele ontwikkeling. Deze angst blijkt [op basis van onderzoek ongegrond](#).

[Onderaan dit artikel](#) kunnen abonnees reageren. [Hier leest u meer over reageren op NRC.nl](#).

5. Stop leerlingen niet te snel in hokjes

In veel lesmethodes zitten verschillende niveau-aanduidingen, soms al vanaf groep 3 - zoals 'aanpak 1, 2 en 3', of '[zonnetjes, sterretjes en maantjes](#)'. De intentie hierachter is vast goed, maar deze vorm van differentiatie blijkt in de praktijk vaak te leiden tot een stigma waar leerlingen niet snel meer vanaf komen. Intelligentie is in hoge mate ontwikkelbaar maar die ontwikkeling is wel afhankelijk van wat een kind aangeboden krijgt (zie ook punt 4). Krijgt een kind thuis tot het vierde levensjaar weinig schoolse taal, kennis en vaardigheden mee, dan komt de cognitieve ontwikkeling ook langzamer op gang. Dat betekent dus niet dat ze in aanleg 'dommer' zijn. Een eerlijker aanpak is dus om gebruik te maken van pre-teaching: zwakkere leerlingen al voor de les van wat extra instructie voorzien, zodat ze in de les gewoon met de groep mee kunnen komen en niet achter gaan lopen. Zo leren ze niet alleen meer, het versterkt tevens hun vertrouwen in eigen kunnen.

Nogmaals: de voorgestelde wijzigingen in het onderwijsstelsel zijn geen gek idee. Maar het zijn uiteindelijk leraren die het onderwijs maken. Willen we dus werkelijk kansenongelijkheid tegengaan dan zal ook, en misschien wel allereerst, het didactisch handelen ter discussie moeten komen te staan.